

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Здатність критично мислити є досить цінним умінням для людини ХХІ століття, вимушеної практично безперервно перебувати під інформаційним тиском і численними спробами інформаційного маніпулювання свідомістю громадян, в комунікаційних контактах із іншими людьми тощо. До цього додаються швидкі соціально-економічні зміни і трансформація щоденного буття.

Технологія розвитку критичного мислення (ТРКМ) розроблена американськими педагогами-практиками в 80-і роки 20 століття. Пізніше основу технології стали складати ідеї і теорії Ж. Піаже про етапи розумового розвитку дитини та Л. Виготського про зону найближчого розвитку.

Критичне мислення формується, перш за все, в дискусії, письмових роботах і активній роботі з текстами. З цими формами роботи учні добре знайомі, їх необхідно лише трохи змінити.

Існує 3 етапи (фази) технології розвитку критичного мислення (Рис 1.):

Рис. 1. – Етапи технології розвитку критичного мислення

1. Перший етап – виклик, тобто активізація інтересу до предмета.

Завдання цього етапу:

- актуалізувати наявні в учнів знання;
- стимулювати пізнавальний інтерес до досліджуваного предмета;
- допомогти учням самим визначити напрямок у вивченні теми.

2. Другий етап – осмислення матеріалу під час роботи над ним.

Завдання цього етапу:

- допомогти активно сприймати досліджуваний матеріал.
- допомогти співвіднести старі знання з новими.

3. Третій етап – рефлексія. Узагальнення матеріалу, підведення підсумків.

Завдання цього етапу:

- допомогти учням самостійно узагальнити матеріал, що вивчається;
- допомогти учням самостійно визначити напрямки подальшого вивчення матеріалу.

Різних прийомів і методик, що застосовуються на кожній стадії, дуже багато. Ними можуть бути: ромашка питань, інсерт, фішбон (рибна кістка), дерево передбачень, денотатний граф, зведена таблиця, шість капелюхів,

діамант, рафтах (роль, аудиторія, форма, тема), лист по колу, «лови помилку», «поляна сніжинок», кубик та інші.

Звертаємо увагу на деякі прийоми, які, на нашу думку, є актуальними і ефективними в сучасному освітньому процесі:

1. Прийом «Кошик ідей».

Групова робота. Кожна група після попереднього обговорення висловлює свої припущення:

Наприклад: Грунт – це ...

... земля

... рослинна земля

... речовина

... суша, а не вода

... місце проживання, будинок тварин

Підведення підсумків роботи груп. На дошці фіксуються всі припущення.

2. Прийом «Вірні й невірні висловлювання».

На стадії виклику необхідно викликати інтерес до вже наявних знань з вивченої теми, активізувати учнів. Для цього використовується прийом «Вірні і невірні висловлювання»: учні обговорюють в групах висловлювання, припущення груп виносяться на дошку.

На стадії роздумів: учні повертаються в колишні групи і по черзі розповідають свій текст, використовуючи опорний конспект; здійснюється захист опорних конспектів; експерт розповідає, інші учні доповнюють і виправляють, задають питання.

Повернення до «Вірних і невірних висловлювань»: учні знову обговорюють в групах і на основі отриманих знань вирішують, вірно чи невірно це висловлювання.

3. Прийом «Кластер».

Послідовність дій проста і логічна: посередині чистого аркуша (класної дошки) написати ключове слово або пропозицію, яке є «серцем» ідеї, теми. Навколо «накидати» слова або речення, що виражають ідеї, факти, образи, відповідні для даної теми (модель «планета і її супутники»). У міру записи з'являється ось графічна структура, яка відображає наші роздуми, визначає інформаційне поле даної теми.

Таким чином, в основі технології розвитку критичного мислення лежить системно-діяльнісний підхід до навчання. Урок побудований так, щоб включити кожную дитину в навчально-пізнавальну діяльність. Такий урок змушує учнів молодшого шкільного віку задуматися, вчить знаходити шляхи вирішення проблеми, розвиває комунікативні навички.

Людина, що володіє критичним мисленням, відповідає всім вимогам сучасного суспільства. Вона вміє бачити проблеми та перспективи, ставити чіткі завдання, розробляти оптимальні шляхи до їх досягнення. Вона володіє ясным, оригінальним, незалежним мисленням, готова до самореалізації і самовираження.

Література

1. Козира В. М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі : навчально-методичний посібник для вчителів / В.М. Козира. – Тернопіль : ТОКШПО, 2017. – 60 с.
2. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий / Г.К.Селевко. – Москва : Народное образование, 2005. – 535 с.

УДК 378

КИРЛИК Д. І., МАЙБОРОДА І. Е.,
Мукачівський державний університет

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У Законі України про освіту вказано, що одним із завдань освіти є виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної та рідної мови, національних цінностей українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля.

Одним із засобів формування такого світосприймання є народна іграшка. Українська народна іграшка – давній вид декоративного мистецтва. Вона водночас виступає об'єктом гри, виховання і розвитку дитини, засобом пізнання і реліктом культу, твором мистецтва, святковим подарунком і окрасою житла. Всі ці функціональні відміни, тісно переплітаючись, зумовили художню своєрідність та її визначну роль у процесі культурної спадкоємності поколінь. В українській народній іграшці знайшли відображення явища історичного буття, етичні й естетичні уявлення. Вона засвідчує своєрідні мистецькі риси, виявляє художню обдарованість народу, його прагнення до краси, творчу фантазію, мудрість етнопедагогіки. У тому полягає її культурно-історична вартість.

Найбільш цінними для розуміння морфології, функціонування народної іграшки, її естетичної виразності є історико-мистецтвознавчі дослідження (М. Бартрам, А. Бакушинський, О. Бенуа, Б. Бутнік-Сіверський, Г. Блинов, В. Василенко, М. Грушевський, І. Дайн, Р. Захарчук-Чугай, Г. Локуцієвська, І. Макарова, О. Найден, М. Некрасова, Т. Перевезенцева, О. Сокович, Д. Фіголь, С. Ханемен, М. Церетеллі та ін.), в яких виявлено генезис та основні етапи розвитку народної іграшки. У роботах зазначених авторів привертає увагу виділення художньої специфіки народної іграшки як особливого різновиду декоративно-ужиткового мистецтва, в якому виражено локальні, національні та загальнолюдські риси матеріальної і духовної культури [2].

Сьогодні Україна висуває нагальну потребу національного виховання підростаючого покоління, дієвим засобом якого стане робота по ознайомленню з народною керамічною іграшкою.

Народна глиняна іграшка – генетичний код нації, це перша перлина народного мистецтва, з якою знайомиться дитина. Через іграшку малеча пізнає

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>